

Aan de slag in Machelen-Diegem

Een nieuwe wereld ging voor mij open op 1 juni 1995. Al snel ontdekte ik dat een gemeente zoveel meer doet dan wat de burger eigenlijk ziet.

De meeste inwoners komen slechts zelden in rechtstreeks contact met hun gemeentebestuur. Meestal beperkt het contact zich tot de dienst burgerzaken naar aanleiding van een geboorte, huwelijk, overlijden of het vernieuwen of aanvragen van een identiteitskaart, rijbewijs, reispas...

De gemeentelijke administratie was nog redelijk klein. Op het gemeentehuis werkten ongeveer vijftientig mensen. De grootste diensten waren de arbeiders en poetsvrouwen op het openbaar domein en in de gebouwen. Er bestond nog geen dienst ruimtelijke ordening, milieu, huisvesting, mobiliteit, jeugd, sport, cultuur, vrije tijd. Er waren nog geen gemeenschapswachten-vaststellers in dienst.

De politie was nog een gemeentelijk korps. Pas na de zaak Dutroux met het Octopusakkoord en de Wet op de Geïntegreerde Politie van 7 december 1998 ging de gemeentelijke politie in 2001 op in een politiezone. Voor Machelen-Diegem is dat de politiezone VIMA samen met Vilvoorde.

De Nieuwe (?) Gemeentewet

We werkten binnen het kader van de Nieuwe Gemeentewet, het budget werd opgemaakt volgens de nieuwe gemeenteboekhouding. Ondanks dat die wet en die boekhoudregels al jaren meegingen, bleef men spreken van de 'nieuwe'. Nieuw is nieuw tot men iets anders bedenkt?

Gezien de voogdij en het toezicht over de gemeenten vanaf 2002 geregionaliseerd werden door het Lambermontakkoord kregen we verschillende richtingen qua organisatie voor Vlaamse gemeenten, Waalse gemeenten en de gemeenten uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In Vlaanderen hadden we dan nog een aantal 'speciale gevallen', de faciliteitengemeenten, maar daar ga ik in dit boek niet verder op in.

Het gemeentedecreet

Na de Nieuwe Gemeentewet kwam het gemeentedecreet er in 2005. Daar zaten een aantal nieuwigheden in.

De voorzitter van het OCMW kon lid worden van het college van burgemeester en schepenen. Vanaf 2013 werd dat decretaal verplicht.

Er kon nu met minder schepenen gewerkt worden dan het aangeduide

maximumaantal schepenen. Het zal wellicht niemand verwonderen dat dit amper voorkwam.

De gemeenteraad kreeg een voorzitter die niet meer automatisch de burge-meester moest zijn.

Er kwamen meer mogelijkheden om contractueel personeel aan te werven, wat neerkwam op de afbraak van het statutaire karakter van het overheidsper-soneel of het statuut Camu van 1937, dat naast zekerheid van ambt de neutraliteit en onafhankelijkheid van ambtenaren moest waarborgen.

Audit Vlaanderen werd opgericht om organisatie-, thema- of (bij zware fou-ten of fraude) forensische audits uit te voeren bij lokale besturen.

De gemeenteontvanger kreeg een nieuwe functietitel zijnde financieel be-heerder. Daarmee kwam de theoretische opsplitsing tussen de dienst ontvangerij (de inkomsten uit belastingen, retributies innen en boeken...) en de rekendienst (bestelbonnen maken, facturen nakijken en betalingsmandaten maken...) tot een einde.

Het conflictmodel tussen gemeentesecretaris en financieel beheerder trachtte men om te buigen naar een samenwerkingsmodel door invoering van het ma-nagementteam waar beiden verplicht in moesten zetelen. In de eerste jaren was het voor vele besturen een zoektocht naar samenstelling, taken en onderwer-pen van het managementteam, ook omdat toen nog heel wat gemeentebesturen buiten de gemeentesecretaris en de financieel beheerder weinig andere personeelsleden hadden met een universitaire opleiding. Daar-door bleef het managementteam dikwijls nog een operationeel diensthoofdenoverleg. Daarenboven stelden vele managementteams met lede ogen vast dat het conflictmodel gemeentesecretaris/financieel beheerder niet opgelost was.

Ten slotte waren er ook burgemeesters en schepenen die dat management-team met argusogen bekeken uit vrees dat het managementteam zich te veel in hun plaats zou zetten. Zeker bij burgemeesters en schepenen die functioneer-den als 'god' of 'diensthoofd' was dat het geval.

De Vlaamse regering was nogal goed in reparatie- en wijzigingsdecreten.

Bij alweer een zoveelste wijziging organiseerde de administratie Binnenlands Bestuur in het provinciegebouw in Leuven een informatiesessie. Louis Tobback, toenmalig burgemeester van Leuven en alom bekend geen blad voor de mond te nemen, stond na de verwelkoming op en sprak:

"Volgens mij is dit al de zeventiende wijziging die wordt doorgevoerd. Vervacht de administra-tie Binnenlands Bestuur nu echt dat wij als lokale bestuurders dit nog ernstig gaan nemen?"

Louis Tobback vertrok en liet de mensen van de administratie verbouwereerd achter, zeker wanneer ze merkten dat de hele zaal volmondig ja aan het knikken was tijdens de tussenkomst van Louis Tobback.

Het decreet Lokaal Bestuur

Onder Liesbeth Homans, minister voor Binnenlands Bestuur, kwam er het decreet Lokaal Bestuur.

In het regeerakkoord van 2014 was het streven naar een volledige integratie van gemeente en OCMW opgenomen. Men had echter iets belangrijks over het hoofd gezien. De entiteit OCMW was qua rechtspersoonlijkheid geregeld via een wet. Elke aanpassing daaraan moest federaal geregeld worden en wel met een tweederdemeerderheid én een meerderheid in beide taalgroepen. Vlaanderen wilde die integratie maar de Brusselse en Waalse collega's zagen dat niet zo. Het resultaat was een 'halve' integratie: op ambtelijk niveau een volledige integratie en op politiek-bestuurlijk niveau nog geen integratie.

Dit heeft als gevolg dat er én een college van burgemeester en schepenen én een vast bureau als uitvoerende organen is, én een gemeenteraad én een raad voor maatschappelijk welzijn als wetgevende organen. De samenstelling is dezelfde: de burgemeester is ook voorzitter van het vast bureau, de voorzitter van de gemeenteraad is ook voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn, elke schepen zetelt in het college én in het vast bureau en elk gemeenteraadslid is ook lid van de raad voor maatschappelijk welzijn.

De zittingen volgen elkaar gewoon op, men houdt college én vast bureau op hetzelfde moment, men houdt gemeenteraad én raad voor maatschappelijk welzijn op dezelfde avond. De workload vermindert niet want sommige punten moeten op beide raden goedgekeurd worden, voor andere punten moet het ene orgaan kennisnemen dat het andere orgaan het heeft beslist. Het lijkt soms alsof de ene hand niet altijd weet wat de andere hand aan het doen is...

Met de integratie gemeente-OCMW op ambtelijk niveau had men nog slechts één managementteam met aan het hoofd maar één secretaris en één financieel beheerder.

In heel wat lokale besturen had men nog een gemeentesecretaris en financieel beheerder bij de gemeente én een OCMW-secretaris en financieel beheerder bij het OCMW. Hoe te kiezen, dat liet de Vlaamse regering een beetje over aan elk gemeentebestuur op zich. De keuze moest gemaakt worden door de gemeenteraad, niet door de raad voor maatschappelijk welzijn (die op dat ogenblik nog door andere mensen 'bevolkt' was). Uiteraard ging men ervan